

משפחות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אתם נצבים היום!

פסוקים. כך הפסוקים מעבירים אותנו בציר הזמן הנדחס כולו לתוך ההווה.

נתחיל משני הפסוקים האחרונים: "ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת... כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום". הברית נכרתת היום גם עם הדורות הבאים. "ואת אשר איננו פה" – אף עם דורות העתידים להיות.

אין הכוונה רק שהברית של עכשיו ממשיכה הלאה במהלך הדורות, כמו ירושה העוברת מאב לבן ומחייבת את הדורות הבאים. הברית נכרתת עכשיו עם כל הדורות עולם. העתיד עצמו נמצא ממש עכשיו, בתוך ההווה.

בשעת כריתת הברית אנו מתעלים לנקודת מבטו של הבורא, שאצלו העבר, ההווה והעתיד נמצאים בזמנית. גם בעבודה האישית, כל העתיד שלי נמצא כאן עכשיו; הכל מוטל כעת בכף-המאזניים שעלי להטות לטובה.

ההווה והעבר שבהווה

שני הפסוקים האמצעיים מתארים את "ההווה שבהווה", את המתרחש עכשיו: "לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו אשר ה' אלקיך כרת עמך היום. למען הקים אתך היום לו לעם". ברגע ההווה אנו עומדים לפני ה' ומתקיימים, מכח הברית שיש לנו איתו – ברית שהיא קשר בלי-ינתק של הנשמה היהודית, ואף של הגוף היהודי עצמו, בכל מה שהוא עושה, עם הבורא.

זוהי החוויה היהודית הקיומית: אני מתקיים ברגע הזה כבעל-ברית של הבורא. זהו טעם הקיום וזהו עצם הקיום. וכאמור, זהו יסוד עבודת השם – לחיות בכל רגע את הברית המחייבת עם ה'.

שני הפסוקים הראשונים מביאים אל ההווה את העבר: "אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם", מראשי העם ועד לפשוטים ביותר. למרות החלוקה המפורטת למעמדות שונים, ההדגשה היא שבסופו של דבר הברית מקיפה את כולם – "כל איש ישראל". המעמדות אינם נחקקים, אבל כולם מסתדרים יחד בהרמוניה ומהווים "שיעור קומה" שלם של עם ישראל, כאשר מבחינה מסוימת הראש והרגל שווים, כמו במעגל ענק – וכמו מעגל השנה שאנו עומדים בסופו – "מבלי אשר ימצא ראש וסוף".

פרשת נצבים, אותה נקרא בשבת הקרובה, נקראת תמיד בסמוך לראש השנה. הפרשה פותחת בששה פסוקים המתארים את כריתת הברית בין ה' ועם ישראל, ובפסוקים האלו מופיע ריכוז משמעותי של הופעות המילה "היום". במאמר השבוע ננסה לתת מבט מעניין על המילה הזו, ונלמד לראות את ההווה בעין שונה לגמרי:

היום היום היום

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל: טפכם נשיכם וגרר אשר בקרב מחנהך מחטב עציך עד שאב מימך:

לעברך בברית ה' אלהיך ובאלתו אשר ה' אלהיך כרת עמך היום: למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלהים כאשר דבר לך וכאשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב:

ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת: כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום:

בפרשה כולה מופיעה המילה "היום" עוד שמונה פעמים. ההדגשה העיקרית היא שהכל מתרחש היום, כאן ועכשיו, ברגע זה ממש.

אין דבר מלבד עכשיו

פתגם ידוע אומר: "העבר – אין. העתיד – עדיין. וההווה – כהרף עין". התבוננות זו על הזמן החולף ואפסות הקיום צריכה להביא אותנו למסקנה חיובית ובונה: מה שיש הוא רק ההווה. אל תהיה 'תקוע' בעבר, ואל תשגה בדמיונות על העתיד – כל זה אינו, אפס, כלל לא קיים כרגע. עכשיו הזמן לעבוד את ה', לעשות ולעבוד, לתקן ולהתגבר. בכל "הרף עין" של ההווה מה שצריך זה להתמקד במקטע-הזמן הנוכחי ולחיות אותו כראוי. "ואם לא עכשיו – אימת?", שהרי אין כלום מלבד העכשיו. ובאמת זה לא קשה, רק הרף-עין, למצמץ ולעבור...

ציר הזמן נדחס בהווה

אם נעמיק יותר, נשים לב שגם בתוך ההווה, בתוך ה"היום" עצמו, ניתן לראות את העתיד, ההווה והעבר. כאשר מתבוננים בששת הפסוקים הפותחים את הפרשה, רואים שהם מתחלקים מבחינת התוכן לשלושה חלקים, שכל אחד מהם מורכב משני

הכל מבחוץ רגע, לשים לב שכל העבר – אינו באמת עבר, ואפילו העתיד אינו עתיד. הכל מקופל לתוך ההווה.

נמשיך במסע הדמיון: מחד, ההווה הוא המקום שלי, הוא הדבר היחיד איתו אני יכול לעבוד כרגע. אין לי גישה או יכולת לעדכן אל העבר או לשנות עכשיו את העתיד... מנגד, כיוון שהכל קורה ממש עכשיו, הכל אפשרי. מה שאני עושה עכשיו משנה את העתיד ואף מתקן את העבר!

כל הקיום נברא עכשיו. לא רק ההווה, אלא גם העבר והעתיד. לכן, ביכולת העבודה בגישה זו לשנות את כל חיי, לבנות עכשיו עתיד ועבר מוצלחים יותר. אין תפקידי להישאב לתוך העבר, הוא לא קיים. כל מה שקיים הוא רק הווה צבעוני, מלא בצבעי העבר או העתיד, והכל עוד גמיש.

לשמוע קול שופר היום

בגמרא מסופר שרבי יהושע בן לוי פגש את המשיח ושאל אותו: "אימתי קאתי מר?" – מתי יבוא אדוני? והמשיח השיב: "היום". כשעבר אותו יום והמשיח לא הגיע, התלונן רבי יהושע בן לוי בפני אליהו הנביא שהמשיח שיקר לו. הסביר לו אליהו: "כך אמר לך: היום – אם בקולו תשמעו".

אפשר לפרש: המשיח יבוא "היום" אם נשמע היטב את משמעות המושג "היום". עלינו לשמוע את ה"היום" של פרשת נצבים, שהוא ה"היום" של ראש השנה ושל עבודת ה' עכשיו, ברגע זה ממש. אם ננהג כך, נזכה שגם הגאולה תגיע היום, שכל העתיד יגיע ויורגש גם בהווה.

זהו גם המסר העמוק של קול השופר. הפסוק "היום אם בקולו תשמעו" רומז לשמיעת קול השופר – המצווה המובהקת ביותר של שמיעה. המצווה היא לשמוע את קול השופר, כפי נוסח הברכה על השמיעה. צריך לשמוע את הקול, את השופר, הזועק לנו "היום"!

קול השופר עצמו אומר "היום": היו מרוכזים ברגע הנוכחי. "היום" – קול השופר קורא להתעורר בתשובה ולשפר את מעשינו ברגע זה. "היום" – עכשיו כורתים ברית עם ה'. "היום" – המשיח יבוא היום – וכבר בא, אם נצליח לשנות את התפיסה.

ואם בכל ראשי השנים שעברו היה קול שופרו של משיח קול פנימי שאינו נשמע, החבוי בתוך קול השופר שלנו – הרי הפעם הוא יישמע לפתע בקול גדול וחזק מאוד: "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול", שופר של גאולה, ביום הזה ממש.

[מעובד על פי ספר 'הממד הפנימי' לפרשת נצבים]

כשאני מתבונן בעצמי, כל הגדרה אפשרית שלי וכל תדמית עצמית שיש לי לכאורה הן פרי העבר. כל מה שעברתי, רכשתי והשגתי עד היום, כל העליות וכל המורדות – הכל צובע את האישיות שלי ברגע ההווה, משייך ומגדיר אותה. אבל באמת "העבר אין", ואסור להיות משועבד לתדמית האישית שלי. העיקר הוא שאני עומד היום, איש יהודי לפני ה', ערום כיום היוולדי, ללא שום לבוש. לכן, עם כל הכבוד לעבר, עכשיו עומדים כולם כאחד לפני ה', ומכוח זה יכולים לבוא בברית.

היום – בראש השנה

בחסידות מבואר שהפסוק "אתם נצבים היום" רומז לראש השנה, שפרשת נצבים נקראת תמיד בשבת שלפניו. אכן, יש קשר בולט בין הפרשה לחג: פרשת נצבים עוסקת בכריתת ברית, וגם ראש השנה הוא יום כריתת הברית עם ה'.

אך בנוסף לפן זה, ראש השנה הוא ה"היום", בה"א הידיעה, של כל השנה: "זה היום תחלת מעשיך, זכרון ליום ראשון". ראש השנה הוא יום בריאת האדם, היום שבו נוצרת המודעות האנושית החווה את רצף הזמן – עבר, הווה ועתיד. הזמן עצמו הוא נברא, עד כמה שקשה לנו לתפוס זאת, ומי שמודע לזמן הוא האדם. בכל שנה, בראש השנה, אנו חוזרים לנקודת הראשית הזו, ראשית הזמן. לכן ראש השנה הוא המתאים ביותר להיקרא "היום" – כי בו מרוכז כל הזמן של הבריאה בנקודת ההווה שנבראה יש מאין.

לקראת ראש השנה עלינו לשנן את פסוקי פרשת נצבים וללמוד מהם כיצד לקפל את העבר, ההווה והעתיד לתוך נקודת ההווה.

נעמיק מעט יותר בעניין, ולשם כך נציע תאוריה מעניינת... נסו לדמות את הזמן כולו לגליל פילם ארוך הפרוס על השולחן. אפשר לראות את בריאת העולם בראשו האחד, כל תוכנו הוא מהלך כל ההיסטוריה, ובסופו נראה העתיד המושלם. עכשיו כנסו שניה לתמונה – אנחנו נמצאים איפשהו באמצע הסרט, לקראת הסוף.

מה שבעצם קורה פה, זה שכל הזמן, העבר ההווה והעתיד, כולם קיימים ברגע זה ממש, פשוט בחלק אחר של הבריאה. התודעה שלנו עכשיו קיימת בהווה, אבל היא מכילה את העבר וגם את העתיד. כיוון שהבורא בורא את העולם בכל רגע מחדש, כל הבריאה של הזמן נבראת ממש בהווה. במילים פשוטות: העבר, ההווה והעתיד מתהווים ממש עכשיו.

את התודעה הזו אנו מקבלים בראש השנה, יום בריאת תודעת הזמן. בראש השנה אנו מקבלים הזדמנות לשוב ולראות את

מפי גדולי החסידות

אומר רבי מנחם מענדל הגר מקוסוב:

מצנן היום" – בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. לעומת תודעת התיישנות שאינה מסוגלת באמת להתחבר למצוות, תודעת ההתחדשות, "היום", היא היכולה להכיר גדולת הבורא.

[מעובד על פי ספר 'אהבת שלום' לפרשת כי תבוא, בסופו]

על מנת לבוא לתודעה בהירה ונכונה בעבודת ה', כזו היכולה באמת להתחבר ולהבין את גדולת הבורא, צריך לחיות בהתחדשות, ב"היום". כך מפרשים את הפסוק "אשר אנכי

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחראיות על הכותבים בלבד.

אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ל? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון. לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alon@alonmashmaut.org. נשמח לקבל את תגובתכם!

בקרו באתר שלנו: alonmashmaut.org